

Fakta

om halebiting hos gris

Mål:

Norske griser skal
tilbys et miljø som
gjør at halebiting
ikke forekommer

(Fra Handlingsplan for dyrevelferd hos gris)

Hva er halebiting?

Halebiting er en tilstand der en eller flere griser begynner å bite andre griser i halen slik at det oppstår sår. Det er en unormal atferd som framkalles av stress, mistrivsel eller andre forhold som belaster grisen. Problemet kan forekomme både i smågrisperi-oden og hos slaktegris. Halebiting kan være et utbredt problem i intensiv svineproduksjon, likevel kan en finne store, veldrevne besetninger uten halebiting, og små besetninger med mye halebiting.

Halebiting er et viktig velferdsproblem i norsk svineproduksjon

Hva fører halebiting til?

Halebiting kan føre til nedsatt trivsel og redusert tilvekst. I tillegg koster det å behandle angrepne griser, og det kreves ekstra plass og stell av sjuke griser.

Fra sår på halen går bakterier lett over i blodet og sprer seg til blodrike organer som lunger, muskler eller skjelett. Her kan bakteriene slå seg ned og formere seg, dette fører til dannelse av verkeybiller. Slakt med spredning av bakterier, "pyemi", skal kasseres. Faren for spredning av bakterier øker ved stressituasjoner som levering, flytting til utlastingsrom, transport og oppstalling på slaktefjøs.

Ved slaktning må griser med korte haler undersøkes nøye for tegn på spredning av bakterier.

Ved kjøttkontrollen får ca 5 % av slaktegrisene anmerkninger for halesår eller kort hale. Årlig kasseres vel en halv prosent av grisene som slaktes, rundt halvparten av kassasjonene skyldes halesår og følger av det.

Halebiting har stor betydning for svineproduzentenes økonomi

Halesår hos slaktegris

Slakteskrott med stort halesår.

Byll i lunge etter spredning fra halesår

Anslått tap ved slakt på grunn av halesår:

Kassering av griser:

0,3 % av alle slakta griser: 3900 griser á kr 1500 5,85 millioner kroner

Trekk for kort hale:

2 % av alle slakta griser: 26000 griser á kr 70 1,82 millioner kroner

Sum 7.67 millioner kroner

I tillegg til dette kommer kostnader på grunn av nedsatt tilvekst/øket fôrforbruk, utgifter til behandling og ekstra arbeid ved håndtering av griser med halesår.

Hvorfor blir noen griser halebitere ?

Halebiting er ikke observert hos villlevende griser. Grisen er av natur nysgjerrig og har en utforskende atferd. Den bruker mye tid hver dag til å undersøke omgivelsene, først og fremst på leting etter mat. Trangen til utforskning er spesielt sterk når grisen kommer i nye omgivelser, og straks etter hvile. Hvis grisene ikke får utføre sin naturlige atferd, vil de av reagere på andre måter. Dette kan hos enkelte individer føre til at de begynner å bite på halene til andre griser i bingen. Ofte er det de minste grisene i bingen som starter halebiting. Halebiting er et velferdsmessig problem, både for grisen som blir bitt, men også for den som biter.

Flankesuging og ørebiting hos avventende griser er andre varianter av unormal atferd.

Det er mange årsaker til at halebiting kan oppstå. Iblant kan en tilsynelatende bagatell være nok til å utløse halebiting når det i tillegg foreligger andre disponerende forhold.

Smågriser som vokser opp i stimulfattig miljø kan utvikle unormal atferd som resulterer i halebiting ved stressituasjoner senere i livet.

I mange land forebygges halebiting ved at den ytterste biten av halen blir kuttet av hos nyfødte smågriser. Det fører til at halestumpen blir ekstra følsom slik at grisen ikke tillater at andre griser biter i halen. Halekupering har aldri vært tillatt i Norge, fordi vi mener at problemet skal løses gjennom gode miljø- og driftsforhold.

Grisene skal tilbys et miljø som er så godt at halebiting ikke oppstår

Viktige kontrollpunkter:

For å unngå halebiting er det viktig å oppdage i tide at ett eller flere individ faller utenfor i bingen eller i flokken. En må også ha muligheter for å ta hånd om dette individet (ekstra bingeplass, sykebinge eller lignende).

Det betyr i praksis at en må bruke tid på å observere grisene - særlig etter at de er flyttet eller omgruppert.

Vær til stede med alle sansene, observer dyra:

- " Hvordan oppfører grisene seg ?
- " Hvordan og hvor ligger de ?
- " Hviler alle grisene samtidig ?
- " Ser alle trivelige ut ?
- " Spiser alle grisene normalt ?
- " Vokser de slik en skulle vente?

Hvordan kan halebiting forebygges?

Viktige faktorer for å unngå halebiting er blant annet:

- " Unngå overfylte binger
- " Sørg for at det er nok ete- og drikkeplasser, og at de er korrekt plassert
- " Alle grisene må kunne ete samtidig ved føring i tro
- " Sørg for at det alltid er nok fôr i fôrautomaten
- " Sørg for at grisene har rotemateriale
- " Unngå store temperaturforandringer
- " Unngå trekk i dyras oppholdssone
- " Sørg for definerte aktivitetsareal
- " Ha godt underlag (godt med strø, unngå at grisen må ligge på spalteaeral)
- " Unngå støy og andre forstyrrelser
- " Minst mulig flytting/blanding av dyr

Høy dyretetthet og et strøløst miljø er en uheldig kombinasjon

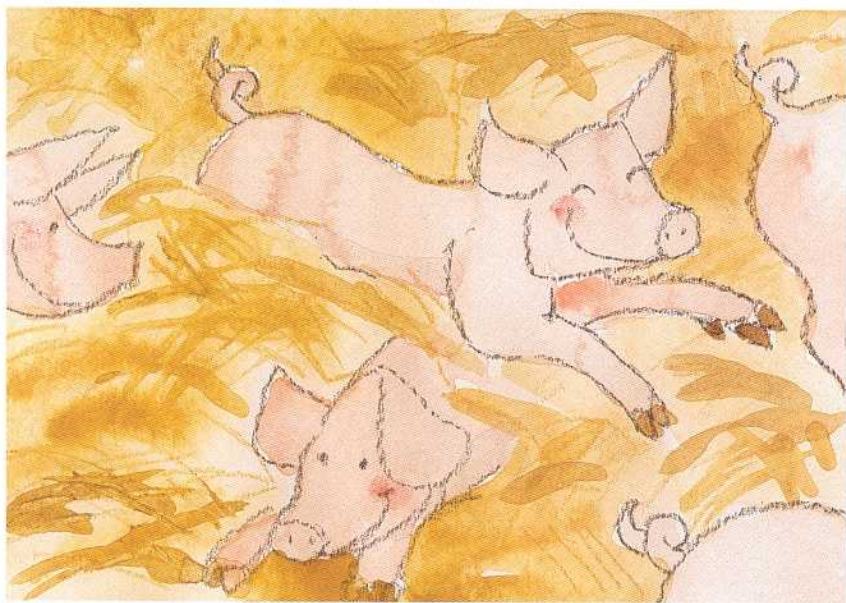
Hva bør en gjøre når det oppstår halebiting ?

Halesår skal behandles, små halesår som får være i fred, kan avhele ved lokal sårbehandling. Større halesår skal behandles av veterinær.

Griser som biter bør isoleres, likeledes griser som er bitt. I en binge hvor det har vært halebiting, må en inn med tiltak som gir utløp for behovet for økt aktivitet og roting. Langhalm eller høy er svært gunstig for å forebygge eller begrense halebiting. Andre objekter som kan "manipuleres" med er litt større greiner av løvkraut, papirsekker, aviser, ting av gummi, opphengte hampetau og lignende. Griser blir fort lei og mister interessen for objekter som er "uforanderlige", slik som kjetting, baller eller lignende.

Ved slaktning skal en være oppmerksom på at selv et lite halesår kan føre til spredning av bakterier og kassasjon av slakt. Halesår bør være grodd før grisen sendes til slakt.

Hvis det i besetningen din er problemer med halebiting, ta kontakt med Helsetjenesten for svin og få en gjennomgang av hva som kan gjøres for å unngå dette.

Manuskriptet utarbeidet av
Ingeborg Anni Haukvik, Gilde Fellesslakteriet BA, og Børge Baustad, Helsetjenesten for svin.

